

Lausunto Ylläksen osayleiskaavan uudistamiseen 2023, ehdotusvaihe

Yleistä

Olemme seuranneet Kolarin kunnan Ylläksen alueen osayleiskaavan ”Ylläs III” uudistamistyötä osallistumalla tiedotustilaisuuksiin, seminaareihin, työpajoihin ja kaavoittajapalavereihin. Olemme tehneet lausuntoja ja esittäneet mielipiteitämme eri tilaisuuksissa useaan otteeseen koko kaavatyön ajan. Päälimmäisenä on tunne, että meitä, muita osallisia tai mielipiteiden esittäjiä ei kuunnella, vaan kaavoitus jatkuu alkuperäisen ennalta laaditun käsikirjoituksen mukaan. Voimassa olevaan Ylläs II-osayleiskaavaan ei ole juurikaan tullut muutoksia paitsi, että alkuperäistä kaava-aluetta on pienennetty. Ristiriitainen ”kaivoskaava” ja Hannukaisen kaivossuunnitelmat eivät esiinny 8.12.2022 julkaistussa kehittämissuunnitelmassa tai kaavamateriaalissa muuten kuin mahdollisena pölyhaittana. Tämä on täysin käsittämätöntä, kun uhkana on toteuttaa aivan ko. osayleiskaava-alueen naapuriin valtava, Euroopan suurimpiin lukeutuva avolouhoskaivos.

Uutena asiana tässä kaava-esityksessä on erottaa Ylläs II-alueen länsipuolen osa Kuerjoen ja Äkäsjoen varrella ja sen eteläpuolella irti Ylläs III-alueesta, johon alueeseen jäisi voimassaolevan kaavan merkinnät voimaan. Miksi näin on tehty? Kunnanhallituksen päätöksessä todetaan, että alueella ei ole muutostarpeita, jolloin herää kysymys, miksi se sitten pitää erottaa uuden kaavahankkeen alueesta? Tähän haluamme perusteellisen selvityksen.

Yleisluonteisen kaavoituksen tarkoituksena on luoda toimivia maankäytöllisesti järkeviä kokonaisuuksia, joilla luodaan mahdollisuudet kunnan ja mahdollisten rajanaapurikuntien kehittämiselle pitkäjänteisesti selkeillä tavoitteilla. Näiden periaatteiden vastaista on jättää läheisiä alueita huomioimatta tai ”silputtaa” maakaistaleita ennalleen omaksi alueekseen.

Volyyymi

Kolarin kunta on säilyttänyt useista kriittisistä kannanotoista huolimatta Ylläs III:n tavoitteeksi luoda alueelle ”petipaikka” 50000:lle henkilölle, mikä on sama määrä kuin Ylläs II:ssa. Kaava-alue on kuitenkin pinta-alaltaan pienentynyt 25%. Se aiheuttaa mm. sen, että Ylläksen herkkään ja ainutlaatuiseen luontoon on jouduttu koskemaan karkealla

kädellä ja moni alue on tuhoutumassa lopullisesti luontoympäristönä, maisema- ja virkistysalueena. Surullinen ja ajankohtainen esimerkki tästä on ns. Lämpöladun pohjoispuolella sijaitseva Röökömukanmaa III:n asemakaavalaajennus, mikä on etenemässä kaupallisesti maksimaalisena kohti toteutusta. Hieman kohtuullisemmilla tavoitteilla olisi maisemahaitta jäänyt ratkaisevasti pienemmäksi erityisiä luontoarvoja omaavan Lämpöladun läheisyydessä.

Nyt laaditussa kaavaehdotuksessa on monta kyseenalaista aluetta, joihin on esitetty rakentamista. Olemme aiemmin kritisoineet uutta tieyhteyttä Maisematieltä Äkäsjoen yli Ylläksentielle. Sen varteen ollaan esittämässä uusia rakennusalueita erittäin arvokkaille ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeille alueille. Kaavaesityksen ”luo”-merkinnät eivät tässä tapauksessa ohjaa säilyttämään aluetta, vaan korkeintaan voi ohjata jättämään joitakin yksittäisiä arkoja luonnon erikoisuuksia reliikeiksi rakennusten sekaan. Käytännössä hieno alue tuhoutuu jälkipolvien saavuttamattomiin. Vastaavia alueita on esim. Ylläksentien ja Äkäsjoen välissä, Kaupinjärven ympäristössä ja Nilivaaran kupeessa.

Kaavoitettavat rakennusalueet on ajateltu toteutettavaksi vaiheittain ja järjestyksessä tarpeen mukaan. Myöhemmin toteutettavat alueet ovat jääneet ”vihreiksi” kaavakarttaan ohuin kaavamääräysrajauksin luoden harhakuvaan luontoalueen säilyttämisestä. Ylläs II:n ko. alueet on esitetty todellisten käyttötarkoitusten värisymboleilla. Tämä luo harhan, että Ylläs III olisi kevyemmin kaavoitettu. Kaavan vaiheistus-ajattelutapa ei kuitenkaan välttämättä toteudu, vaan käytännössä ja maanomistajan niin halutessa voi toteutus tapahtua muussakin järjestyksessä. Tavoiteasettelu petipaikkojen tulevaisuuden määristä on edelleen utopistinen ja johtaisi myös luontomatkailualueiden ja reittien täydelliseen uudelleenarviointiin ja -suunnitteluun – tämä on kaavaesityksessä unohdettu. Jopa Kansallispuiston kantokyky ja sen ainutlaatuisuus olisivat vaarassa. Ylimoitettut petipaikkatavoitteet ja rakennusalueet johtavat ainoastaan liian raskaaseen ja hallitsemattomaan rakentamiseen. Ylläksen arvo on upeassa luonnossa, mutta kaavoituksen lähtökohtamitoitus perustuu ihan muihin arvoihin, mitä Ylläksen erityisen kauniilta seudulta tullaan hakemaan.

Petipaikkatavoitetta on pienennettävä ja tulevaisuuden näkymien pitää olla realistiset. Kun luontoarvoja tuhoetaan, niitä ei sen jälkeen enää ole.

Liikenne ja reitit

Luonnossa liikkuminen eri vuodenaikoina, Ylläksen ainutlaatuiset maisemat ja luontokokemukset ovat tunturialueen elinehto. Näiden mahdollisuuksien saavuttaminen vaatii erityistä panostusta ja osaamista suunnittelusta toteutukseen ja reittien ylläpitoon.

Kaavaehdotuksessa on pyritty ratkaisemaan Ylläksen haastavat liikenneyhteydet, tiestö sekä ulkoilu- ja kulkureitit kestäväällä tavalla. Näiden periaatteet ja väyläohjeistus pitäisi esittää selvemmin myöhempien kaavoittajien avuksi. Ei voida olettaa, että eri liikkumismuotojen risteämät ratkeavat myöhemmin kokonaisvaltaisesti, turvallisesti ja toimivasti. Ympärivuotinen pyöräily liikuntamuotona Ylläksellä on kehittynyt jo alueen tavaramerkiksi, mikä pitää huomioida erityisesti reitistöjen sijoittelussa.

Esimerkiksi moottorikelkkailun väylästä, nopeusrajoitukset ja vaaralliset risteämäkohdat (minimoitava) pitää esittää tässä yhteydessä hyväksyttävällä tavalla. Samoin mahdolliset haittavaikutukset poroihin ja pesiviin eläimiin (esim. saukko ja majava) pitää eliminoida. Reittejä ei saa suunnitella häiritsemään muita liikkuja tai asuinalueita. Kaikin osin ehdotusvaiheen reitistö ei noudata melun suojaetäisyys suosituksia.

Turvallisuuden huomioiminen liikenne- ja reitistöratkaisuihin on ehdottoman tärkeää alueella, jossa liikkuu eri ikäisiä ja taustaltaan erilaisia matkailijoita.

Lopuksi

Asiat, joita toimme esille lausunnossamme 3.12.2021, ovat edelleen pääpiirteittäin ajankohtaisia, kaavatyö on edennyt ja kehittämissuunnitelma on laadittu, mutta lähtökohdat ja ratkaisut ovat pysyneet lähes ennallaan. Ilmastonmuutokseen pitäisi suhtautua ennakoivasti ja Ylläksen seudun matkailuhankkeissa pitäisi panostaa enemmän laatuun massaturismin sijaan. Nyt ovat monet matkailuyrittäjien hankkeet jääneet visioasteelle, johtuen mm. kaivoshankkeen uhasta. Nämä kaksi elinkeinoä, kaivostoiminta ja luontomatkailu eivät voi toimia näin lähellä toisiaan. Kunnan elinkeinoista kiistaton ykkönen on matkailu, johon pitäisi pikaisesti päästä panostamaan selkeillä ja positiivisilla tulevaisuuden näkymillä.

Ylläksellä 15.8.2023

Ylläksen Ystävät ry

Markku Piippo

Puheenjohtaja

Jukka Reunanen

Kaavavastaava